

בש"פ 1523/16 - מדינת ישראל נגד מיכאל פרץ

בבית המשפט העליון

בש"פ 1523/16

כבוד השופט נ' הנדל
מדינת ישראל

לפני:
העוררת:

נ ג ד

מיכאל פרץ

המשיב:

ערר על החלטת בית המשפט המחוזי בבאר שבע במ"ת
3758-03-15 שניתנה ביום 22.2.2016 על ידי כבוד
השופט נ' אבו טהה

תאריך הישיבה: ט"ו באדר א' התשע"ו (24.2.2016)

בשם העוררת: עו"ד עידית פרג'ון; עו"ד מורן גז

בשם המשיב: עו"ד עדי קידר; עו"ד יובל קינן; עו"ד אלירן אשכנזי

החלטה

מונח לפניי ערר מטעם המדינה על החלטת בית המשפט המחוזי בבאר שבע במ"ת 3758-03-15 (כב' השופט נ' אבו טהה), בה הורה במסגרת עיון חוזר על שחרורו של המשיב ממעצר בתנאים מגבילים.

רקע והליכים קודמים

1. נגד המשיב הוגש כתב אישום המייחס לו שנים עשר אישומים שונים, אשר מרביתם עניינם עבירות ביטחוניות שביצע במסגרת עיסוקו בהעברת סחורות לרצועת עזה. בחלק הכללי לכתב האישום צוין הנוהל להעברת סחורות לרצועת עזה, על פיו ישנה אבחנה בין סחורה הדורשת תיאום בלבד, לבין סחורה מפוקחת, הדורשת היתר לשם הכנסתה לרצועה. הסחורה נבדקת בצדו הישראלי של מעבר כרם שלום ומועמסת על משאיות עזתיות, המכניסות אותה לרצועה. המשיב הינו תושב ישראל "עוטף עזה", אשר ניהל עסק למסחר, אריזה ושינוע סחורות ממדינת ישראל לרצועת עזה. המשיב קיבל פניות מסוחרים עזתיים אשר חפצו בהעברת סחורות מן הארץ לרצועה. בהתאם, דאג להובלת סחורות מרחבי מדינת ישראל למחסן במושב מבטחים שברשותו, שם העמיס את הסחורות על משאיות, והובילן למעבר כרם שלום לשם הכנסתן לרצועת עזה.

על פי האישום הראשון, התקשר המשיב במסגרת עיסוקו עם סוחר תושב רצועת עזה בשם אוסאמה זוערוב (להלן: אוסאמה), סוחר שהיה מנוע ביטחונית מלסחור דרך ישראל עקב קשריו עם ארגון החמאס, שהוכרז כארגון טרור. עקב מניעתו, השתמש אוסאמה בחברות שהקים, וכן בסוחרים אחרים תושבי הרצועה לצורך המשך פעילותו במסחר. על פי הנטען, המשיב ידע שאוסאמה משמש זרועו הארוכה של ארגון חמאס. זאת מאחר שבאחת הפעמים בהן העביר המשיב סחורה למעבר עבור אוסאמה, הלה ועורך דינו הודיעו למשיב שהסחורה שהעביר נעצרה במעבר ונאסרה לכניסה לרצועה, עקב ייחוס העברת סחורות לשימוש ארגון טרור לאוסאמה. כן, המשיב הוזהר, הן על ידי ראש חוליית פח"ע לכיש והן על ידי מנהל מעבר כרם שלום, לבל יסחר עם אוסאמה, משום שהאחרון מספק סחורה לארגון חמאס. על אף זאת, המשיב המשיך בקשריו עם אוסאמה. נטען כי המשיב קיבל למחסניו סחורות שאוסאמה הזמין משלוש חברות ישראליות – "פוליפח", "פולירון" ו"איירון סנטר", בבעלותם וניהולם של ציון בן חמו ויורם אלון (להלן: ציון ו-יורם, בהתאמה). החשבוניות בגין סחורות אלה הוצאו על שמות שונים, ביניהם שמו של המשיב. לאחר קבלתן ופריקתן, המשיב שינע את הסחורות למעבר, במספר הזדמנויות שונות, וזאת בתמורה לתשלום שהועבר לו מאוסאמה באמצעות מתווכים.

חמשת האישומים הראשונים עוסקים בקשריו של המשיב עם אוסאמה, ומפרטים את מגוון הסחורות הרחב שהעביר המשיב עבור חברתו של אוסאמה, הכולל בין היתר לוחות ברזל, צינורות, עמודי גדר ועוד. בחלק מן המקרים, נטען כי המשיב הסליק סחורות שלא קיבלו היתר כניסה כדין, בתוך סחורות מסוג אחר להן הוסדר היתר כניסה, וזאת בהתאם לבקשותיו של אוסאמה.

באישומים השישי עד השמיני מתוארים קשריו של המשיב עם אכרם יאסין (להלן: אכרם) – תושב רצועת עזה אשר בבעלותו חברה העוסקת בשינוע סחורה מישראל לרצועה. במסגרת קשרים אלו, השכיר המשיב לאכרם מחסן במושב מבטחים. כמו כן, שינע והעביר סחורות לסוחרים ברצועת עזה שפנו לאכרם. על פי המתואר, המשיב הסליק סחורות אשר אינן מותרות בכניסה לרצועה ללא היתר, בתוך סחורה אחרת לה הוסדר היתר, וזאת בכדי להכניס את הסחורה האסורה לרצועה ובהתאם לבקשות הסוחרים. ניסיונות אלה לא צלחו לאור מניעת העברת הסחורה הלא מותרת על ידי הבודקים במעבר.

בגין שמונת האישומים הראשונים הואשם המשיב בעבירות של מגע עם סוכן חוץ לפי סעיף 144 לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: החוק); קשירת קשר לסיוע לאויב במלחמתו בישראל לפי סעיף 52 לחוק; שבע עבירות של סיוע לאויב במלחמה לפי סעיף 99 לחוק; שש עבירות של פעולה אסורה ברכוש טרור לפי סעיף 8 לחוק איסור מימון טרור, התשס"ה-2005 (להלן: חוק איסור מימון טרור); ניסיון לפעולה אסורה ברכוש טרור לפי סעיף 9(א)(1) לחוק איסור מימון טרור בצירוף סעיף 25 לחוק; ארבע עבירות של קשירת קשר לפשע לפי סעיף 499(א)(1) לחוק; שתי עבירות של

קשירת קשר לעוון (העברת חומר ללא רישיון) לפי סעיף 499(א)(2); שתי עבירות של ניסיון להעברת חומר דו שימושי ללא רישיון לפי סעיף 20 לחוק הפיקוח על יצוא ביטחוני, התשס"ז-2007; ארבע עבירות של קבלת דבר במרמה בנסיבות מחמירות לפי סעיף 415 סיפא לחוק; ושלוש עבירות של ניסיון לקבלת דבר מרמה בנסיבות מחמירות.

באישומים התשיעי עד השנים עשר מתוארות עבירות כלכליות-פיסקאליות, הנגזרות ממעשי המשיב במסגרת העבירות הביטחוניות. באישום התשיעי הואשם המשיב בריבוי עבירות לפי סעיף 3(א) לחוק איסור הלבנת הון, התש"ס-2000, זאת בגין שכר עבירה שהסווה כהוצאה לגיטימית בספריו, וכן בגין פעולות שונות להסוואת עסקאותיהם של אוסאמה ויורם. אישומים עשירי ואחד עשר עוסקים בעבירות מס, ובהם מואשם המשיב בניהול ספרים שלא כדין בניגוד להוראות מס הכנסה; הוצאת חשבוניות מס כוזבות ופעולות במטרה להשתמטות או התחמקות מתשלום מס בגין הכנסות בהיקף של מיליוני שקלים - בסך הכל כמאה עבירות לפי חוק מע"מ ולפי פקודת מס הכנסה. על פי האישום השנים עשר, המשיב ניהל את כל עסקיו תחת שמו של אביו בעוד הוא עצמו מצוי תחת צו כינוס נכסים. במסגרת עסקיו צבר הכנסות המגיעות לכדי כמעט שישה מיליון שקלים, עליהן לא דיווח לנאמן או לכונס הנכסים. בגין כך הואשם המשיב בהונאת נושים לפי סעיף 439 לחוק העונשין; עבירות פשיטת רגל, ביניהן אי גילוי נכסים, העלמת נכסים, השמטת נכסים במרמה ועבירות נוספות לפי פקודת פשיטת רגל; ועבירות הלבנת הון לפי סעיף 3(א) לחוק איסור הלבנת הון התש"ס-2000.

2. בד בבד עם הגשת כתב האישום הגישה העוררת בקשה למעצר המשיב עד תום ההליכים. לאחר קבלת תסקיר שירות המבחן, שוחרר המשיב למעצר בתנאים מגבילים על פי החלטת בית המשפט המחוזי בבאר שבע (החלטה מיום 11.5.2015, כב' השופט נ' אבו טהה). בית המשפט המחוזי קבע בהחלטתו כי המדינה הניחה תשתית ראייתית לכאורית לחובת המשיב, "אם כי תשתית זו לא חפה מקשת רחבה של בעייתיות". על אף שציין שאין זה השלב לכך, בית המשפט התייחס לקושי שעולה במישור המשפטי באשר ליכולת התשתית הראייתית לבסס עבירה של סיוע לאויב במלחמה. על כן, קבע בית המשפט כי יש לבחון קיומה של חלופת מעצר ראויה, וזאת אף בהינתן החומרה הרבה שבעבירות ומסוכנותו של המשיב. בהתקיים חלופה ראויה, קבע בית המשפט קמא כי המשיב ישוחרר למעצר בית מלא, תוך פיקוח באיזוק אלקטרוני, פיקוח על ידי מפקחים, ערבויות כספיות גבוהות, ותנאים מגבילים נוספים.

על החלטה זו הגישה המדינה ערר לבית המשפט העליון (בש"פ 3303/15). בהחלטה מיום 19.5.2015 קיבל השופט א' שהם את הערר, והורה על המשך מעצרו של המשיב עד תום ההליכים המשפטיים כנגדו. נקבע כי אף אם קיימת חולשה מסוימת בראיות, יש להעמיד אל מולה את עוצמת המסוכנות הנשקפת מן המשיב, אשר רבה היא. מסוכנות זו מוצאת את ביטוייה בטיבם ובהיקפם של האישומים הרבים שהוגשו נגד המשיב. עוד הוסיף כי בעבירות שעניינן פגיעה בביטחון המדינה יש משום מסוכנות אינהרנטית. משכך, סיכם כי "כל חלופת מעצר לא תסכון, לפחות בשלב הנוכחי, על מנת לאיין או להפיג את מסוכנותו של המשיב" (פסקה 26). בהתייחסו לטענת הפליית המשיב לרעה ביחס למעורבים אחרים בפרשה, קבע כי בינו לבין המעורבים האחרים קיים שוני רלבנטי שבא לידי ביטוי בהיקף העבירות המיוחסות למשיב לעומת היקף מצומצם יותר שמיוחס לאחרים. יש לציין כי בהחלטה זו התייחס השופט שהם לשניים מן המעורבים - ציון ויורם - כאמור, מנהלי החברות הישראליות שסיפקו סחורה לאוסאמה.

בחלוף תשעה חודשים ממועד הגשת כתב האישום, הוארך מעצרו של המשיב בתשעים יום נוספים, בהחלטתי מיום 1.12.2015. בהחלטה זו, כנדרש בדיון לפי סעיף 62 לחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה - מעצרים), התשנ"ו-1996 (להלן: חוק המעצרים), הושם דגש על מסוכנותו של המשיב וקצב שמיעת המשפט. בהתחשב בשיקולים אלה קבעתי כאמור, כי יש להאריך את המעצר.

לאחר כל זאת, הגיש המשיב בקשה לעיון חוזר בהחלטת המשך מעצרו, בה חזר על טענותיו בהליכים שקדמו לה והוסיף טענה ל"כרסום" בראיות התביעה. לשם הכרעה בבקשה זו, התבקש תסקיר משלים משירות המבחן. בתסקיר זה ציין שירות המבחן ביחס למשיב כי "ניכר כי עדיין מצוי בנתק רגשי מהמיוחס לו וממוקד ברצונו להשתחרר מבית המעצר [...] בהתאם לעמדותיו והתייחסותו בשיחה, אנו מעריכים כי לא חלה הפחתה בסיכון להמשך התנהגות בעייתית ופורצת גבול מצדו, המועצם בעתות לחץ ומשבר". עם זאת, סבר השירות כי "הסיכון במצבו אינו קשור לדפוס התנהגות אימפולסיבי או בלתי מווסת, שעלול להקשות על עמידתו בגבול חיצוני ברור ומוגדר". לאור זאת, העריך השירות "כי בעייתי הנוכחי, גבול בדרך של אזיק אלקטרוני, לצד ערבים שיהיה בידם לחזק גבול זה, יוכל לצמצם הסיכון במצבו". לגבי המפקחים נקבע כי "התרשמו מהתייחסות רצינית וביקורתית מצדם ביחס להתנהלותו של מיכאל [המשיב], הבנה של הנדרש בתפקיד הפיקוח".

בית המשפט המחוזי (בהחלטתו מיום 22.2.2016, כב' השופט נ' אבו טהה) קבע כי דינה של טענת ה"כרסום" להידחות, שכן לא חל מהפך ראייתי משמעותי או שינוי נסיבות דרמטי. עם זאת, חזר על קביעתו בהחלטתו הראשונה על פיה התשתית הראייתית אינה חפה מקשיים. כמו כן הוא הוסיף והתייחס לנסיבות המעשה – העובדה שההתקשרות של המשיב נעשתה עם חברות שניתן להן אישור על ידי גורמי הביטחון; המוצרים ששונעו והועברו על ידי המשיב הינם מוצרים לשימוש אזרחי שמעצם טבעם אינם מעלים חשש לשימוש למטרות מלחמה או טרור; ומעשי המשיב לא בוצעו לכאורה על רקע אידאולוגי או על רקע השתייכות רעיונית כלשהי למי מהארגונים הלא-חוקיים ברצועת עזה. בית המשפט קמא הוסיף והתייחס לטענת ההפליה בין המעורבים, וציין שבעניינם של מספר מעורבים בפרשה ניתנו גזרי דין מתונים, ובעניין אחרים שטרם נגזר דינם, הורה על שחרורם לחלופות מעצר. לבסוף, ולאחר ששקל גם את משך זמן היותו של המשיב במעצר – כשנה; את עברו הפלילי שאינו משמעותי; ואת העובדה שעסקיו של המשיב חדלו מלהתקיים, עובדה המקטינה את החשש לחזרה לפעילות עבריינית – קבע כב' השופט אבו טהה כי יש להמשיך את מעצרו של המשיב במתכונת של מעצר בפיקוח אלקטרוני. זאת תחת פיקוחם של הערבים המפקחים בני משפחתו; בכפוף להפקדות כספיות, ערבויות עצמיות וערבויות צד ג'; צו עיכוב יציאה מהארץ; איסורים על קשרים עם מי מהמעורבים ואיסור על כל עיסוק במסחר.

3. על החלטה זו הוגש הערר שלפניי. לטענת באת כוח המדינה, מסוכנותו של המשיב לביטחון המדינה אינה רנטית וטבועה בו, מסוכנות שלא קתה גם בחלוף שנה ממועד הגשת כתב האישום. הראיות בתיק מצביעות על אופיו המתוחכם של המשיב ויכולתו לעבור עבירות חמורות ביותר, בדרכי מרמה ולמען בצע כסף. זאת בפרט כאשר הוא מצוי במצבי מצוקה, כך על פי התסקיר. לאור מסוכנות רבה זו, טוענת המדינה כי אין לשקול כלל חלופת מעצר, ואין באף חלופה בכדי לנטרל את החשש כי המשיב יחזור על העבירות. עוד מציינת המדינה כי גם על פי תסקיר שירות המבחן המשלים, המשיב עודנו מהווה סיכון. המדינה שבה ומדגישה כי גם בשחרור המעורבים האחרים בפרשה אין בכדי להביא לשחרורו של המשיב. זאת מאחר וישנו שוני בינו לבינם, שבא לידי ביטוי בהיקף וטיב העבירות המיוחסות לכל אחד מהם, וכן בעבירות הכלכליות המיוחסות למשיב בלבד, בשונה מהמעורבים האחרים.

בתגובה, טוען הסנגור כי על אף חומרת העבירות, מסוכנותו של המשיב אינה גבוהה. זאת מאחר והחשש שישבו לביצוע העבירות אינו קיים, לאור חלוף הזמן והעובדה שכל עסקיו של המשיב נסגרו וכל נכסיו עוקלו. כמו כן מציין הסנגור את קביעתו של בית המשפט קמא בדבר בעייתיות בתשתית הראייתית, על אף העדר "כרסום". באשר למעורבים אחרים בפרשה, טוען הסנגור כי אכן מדובר בהפליה פסולה, משום שאין הבדל משמעותי בין המשיב לבין האחרים מבחינת מעורבות בעבירות. לסיום, מדגיש הסנגור את טיבה של החלופה המוצעת ויכולתה לנטרל את מסוכנותו של המשיב, באם קיימת – ריחוקה מזירת האירועים; בפיקוח מפקחים שנמצאו ראויים על ידי שירות המבחן ובית המשפט

קמא; בפיקוח איזוק אלקטרוני; ובכפוף לערבויות גבוהות במיוחד.

דין והכרעה

4. המקרה אינו מקרה קל. באי כוח הצדדים היטיבו להציג את הנימוקים, כל צד לפי עמדתו. לאחר שקלול מכלול השיקולים, לכאן ולכאן, החלטתי לדחות את הערר, וזאת מחמשת הנימוקים הבאים.

ראשית, עוצמתה של התשתית הראייתית לכאורה אינה גבוהה. אמנם מקובלת עליי עמדתו של בית המשפט המחוזי כי אין "כרסום" בראיות, אך הוא אף צודק בהחלטתו כי ישנם קשיים ראייתיים בתיק, בפרט בכל הנוגע לעבירה של סיוע לאויב במלחמה. זאת ביחס ליסוד הנפשי, וביחס להגדרת רכיבי עבירה אשר בעניינם עשויות להתעורר סוגיות משפטיות. כך המצב גם אם אין מחלוקת בדבר קיומן של ראיות לכאורה. הסכמה זו משקפת את התשתית הראייתית. לצד זאת, את עוצמת תשתית זו יש להעמיד מול הפרמטרים הנוספים. לשון אחרת – שיקול עוצמת התשתית הראייתית שיקול הוא, אך אין די בו בכדי להביא לשחרור המשיב במקרה זה.

5. שנית, יש ממש בהתייחסות לשחרור מעורבים נוספים בפרשה. ככלל, כשם שיש לתת משקל לקיומה של הפליה בין שווים או דומים, באותה מידה אין ליצור הפליה מלאכותית. לא ניתן להתייחס למי שאינם דומים, כשווים. בהתאם לכך, בחנתי את גזרי דינם של מעורבים נוספים בפרשה, וכן את החלטות השחרור של מעורבים שעודם מצויים בעיצומו של ההליך הפלילי. מקובלת עליי עמדת המדינה לפיה מרבית המעורבים אינם ברי השוואה, שכן מעשיהם נופלים ממעשיו של המשיב, הן בהיקפם והן במידת חומרתם. מדובר בסוחרים תושבי רצועת עזה, אשר כל אחד מהם הואשם והורשע במספר עבירות מצומצם, בגין מכירת סחורה לפעילי חמאס ברצועה, הברחת סחורות או הכנסת סחורות שאינן בהיתר. גם חומרת המעשים של מעורבים נוספים פחותה משל המשיב, בין היתר לאור היות המורשעים תושבי עזה, אשר לא הואשמו בעבירת סיוע לאויב. גזרי הדין המתונים נקבעו בהתאם (ראו: ת"פ 31744-03-15 מדינת ישראל נ' שחיבר (8.7.2015); ת"פ 63919-06-15 מדינת ישראל נ' מאגד פתוח (8.11.2015); ת"פ 35009-01-15 מדינת ישראל נ' עבדלחכים שביר (21.9.2015)). כך גם בעניין מעורבים אשר ההליך הפלילי בעניינם לא הסתיים, אך הם שוחררו בינתיים ממעצר (מ"ת 27095-02-15 מדינת ישראל נ' שראפי (26.3.2015)).

עם זאת, עמדתי שונה באשר למספר מעורבים אחרים. ראשית, יש לשים את הזרקור על נאגי זערב (להלן: נאגי), סוחר עזתי, אחיו של אוסאמה, שלקח חלק פעיל באירועים המתוארים באישומים הראשונים בעניינו של המשיב. נאגי הואשם בעשרה פרטי אישום. חלקם בגין שותפות וחלקם בגין קשירת קשר שבין אוסאמה, ציון, יורם והמשיב, ובתור היותו מנהל החברה שהקים אוסאמה לצרכי המסחר ביניהם. משכך, הואשם בעבירות זהות לעבירות בהן הואשם המשיב, ביניהן סיוע לאויב במלחמה. לצד זאת נאגי הואשם בעבירות נוספות בגין מכירת סחורה על ידו לפעילי חמאס. על אף היקף העבירות וחומרתן, שוחרר נאגי למעצר בתנאי פיקוח אלקטרוני ותנאים מגבילים נוספים (מ"ת 4082-03-15 מדינת ישראל נ' זערב (25.5.2015)). ערר שהוגש על החלטה זו נדחה על ידי השופט י' דנציגר, בהחלטתו נקבע כי על אף שמדובר בעבירות ביטחון, יש בחלופה שהוצעה בכדי לנטרל את מסוכנותו של נאגי, ואף את החשש להימלטותו מן הדין (בש"פ 3633/15 מיום 31.5.2015).

בנוסף, יש לתת את הדעת על החלטת השחרור ממעצר בעניינם של ציון ויורם (מ"ת 4305-03-15 מדינת ישראל נ' בן חמו (2.4.2015)). אכן, כפי שקבע בית משפט זה, היקף העבירות המיוחסות למשיב, הן אלה הביטחוניות והן אלה

הכלכליות-פיסקאליות, רחב יותר מהיקף העבירות המיוחסות לשניים האמורים. אולם, נראה כי עיקר חומרתו של כתב האישום שהוגש בעניינו של המשיב הוא בעבירות הקשורות לקשרי המסחר שלו עם אוסאמה. באשר לעבירות אלה, מידת המעורבות של ציון ויורם דומה למידת מעורבותו של המשיב - הראשונים סיפקו את הסחורה, תוך הוצאת חשבוניות שלא על שמו של אוסאמה, והמשיב קיבל אותה ודאג להעברתה. עוד בעניינו של יורם, נוסף אישום הנוגע לסיכול מעצרו וחקירתו של אוסאמה, אישום ממשי בפני עצמו שלא מיוחס למשיב. השניים שוחררו כאמור למעצר בפיקוח אלקטרוני, תוך הצבת תנאים מגבילים נוספים. עוד תצוין ההחלטה בעניינו של אכרם, הסוחר אשר תיווך בין סוחרים פלסטינים ברצועה לבין המשיב לצורך העברת סחורות שאינן בהיתר, ושאוזכר באישומים השישי עד השמיני בעניינו של המשיב. אכרם הואשם בשמונה פריטי אישום בגין קשרים אלה. על אף ריבוי העבירות וחומרתן, שוחרר למעצר בית בפיקוח אלקטרוני ובתנאים מגבילים (מ"ת 46655-02-15 מדינת ישראל נ' יאסין (15.4.2015)).

אמנם, יש בסיס למסקנה כי מעורבותו לכאורה של המשיב עולה על המעורבים האחרים בני ההשוואה. אך לא ניתן להתעלם מהדמיון בין המעשים של המשיב ובין מעשיהם של חלק מהמעורבים האחרים כפי שהובא לעיל, ומנתונים רלוונטיים נוספים, אשר מחלישים את המסקנה שדינו להיעצר.

6. כסיכום ביניים, ניתן לומר כי הגם והנימוקים שהובאו עד כה הם בעלי משקל, אין בכוחם לבדם כדי להטות את הכף. נעבור עתה לשני נימוקים נוספים (השלישי והרביעי) הקשורים זה בזה - מסוכנות וחלופה. באשר למסוכנות - המשיב הואשם במספר רב של עבירות ביטחוניות וכלכליות. בדומה לנאג, שכאמור שוחרר על ידי בית משפט זה, חלקן אף מקימות חזקת מסוכנות סטטוטורית. משכך, מסכים אני כי לכאורה המשיב מגלה מסוכנות שיכולה להצדיק את המשך מעצרו. ברם, מצוות המחוקק היא לתור אחר חלופה, שיש בה כדי להשיג את מטרת המעצר בתנאי שחרור מגבילים (סעיף 21(ב)(1) לחוק המעצרים). כך גם בעבירות חמורות, לרבות אלה שמקימות חזקת מסוכנות סטטוטורית. כמובן, ייתכן מצב שבו חומרת העבירות, על המסוכנות הטבועה בהן, מובילות למסקנה כי אין חלופה ראויה. בכך למעשה, משתלבת בחינת המסוכנות עם בחינת קיומה וטיבה של החלופה המוצעת. כפי שצוין השופט י' טירקל:

"אם נעיין בדבר נמצא שכל השאלות מתמקדות בעיקרן בשתי שאלות - שהן שני פניה של שאלה אחת - אם הנאשם מסוכן ואם ניתן ליטול את עוקצה של סכנתו, שהניסיון להשיב עליה הוא, בעצם, ניסיון לצפות מראש את התנהגותו של אדם. מטבע הדברים משוטט כאן בית-המשפט בתחומים האפלים והנסתרים של נבכי נפש האדם, במחשכים שאין לו בהם מקום בטוח להציב עליו את מסקנותיו, שבהם מגשש הוא את דרכו על דרך של ניחוש ושל השערה. מעל כל אלה מרחפים החששות והספקות: מחד גיסא, מה עלול הנאשם לעולל אם ישוחרר? מאידך גיסא, האם יש צידוק מספיק לפגיעה קשה בנאשם, שאולי ימצא זכאי, על-ידי מעצרו לתקופה העלולה להיות ממושכת?

בבואו להשיב על שאלות אלה, על בית-המשפט למצוא נקודות משען בטוחות, ככל האפשר, שאותן יכול הוא למצוא בתוך שתי מערכות של עובדות המושתתות על הראיות שהובאו לפניו בשלב זה: הראשונה - המעשה; השנייה - העושה, דהיינו: עליו לבדוק אם מעידות נסיבותיה של העבירה כשלעצמן שהנאשם עלול לחזור על המעשה, או לעשות מעשה דומה בדרך-כלל או נוכח צירוף מסוים של נסיבות. בשלב הבא עליו לבדוק אם אישיותו של הנאשם, כפי שהיא מתגלה מתוך עברו ואורח חייו, מעידה על כך שהוא עלול לחזור על המעשה." (בש"פ 5222/97 פטשניק נ' מדינת ישראל, פ"ד נא(4) 706, 702 (1997)).

ודוק - אין באי וודאות כלפי העתיד כדי להביא לשחרור נאשם. המחוקק היה רגיש לקושי, ואף פתר אותו בקובעו בסעיף 21(א) לחוק המעצרים כי די בקיומו של חשש לעילות שונות. לא פעם ולא פעמיים, עצם קיומה של מסוכנות סטטוטורית בעבירות חמורות בכלל, ובעבירות ביטחוניות בפרט, יישאר בסיומה של ההכרעה ללא מענה מספק. תוצאה כזו תביא למעצר הנאשם. אך, יש לבחון את המקרה על פי נסיבותיו תוך שימת דגש על המעשה ועל העושה, וזאת אף שהנאשם נהנה מחזקת החפות. זוהי הגישה האינדיבידואלית של מעצר נאשם עד לסיום ההליכים. לא די בכותרת העבירה, אלא יש לבחון את נסיבותיה.

בעניין שלפניי, ולנוכח טיב המסוכנות, נסיבות המעשה מחייבות בדיקת חלופה בקפדנות. לכך יש להוסיף את נסיבות העושה - עברו הפלילי של המשיב איננו משמעותי ואיננו רלוונטי לעבירות המיוחסות לו כעת. תיאור אופיו בתסקיר מוביל למסקנה דומה שכן נקבע כי אין מקורו של הסיכון שבמשיב בדפוס התנהגות מובנה שלא ניתן לנטרלו. בנוסף לכל זאת, יש להתייחס לנסיבות חייו של המשיב בימים אלה. על פני הדברים, אין בידו הכלים לביצוע העבירות. עסקיו נסגרו וכל נכסיו עוקלו. משכך, פוחת משמעותית החשש שיחזור לביצוע העבירות. לבסוף, יש לתת משקל מסוים בנסיבות המקרה לעובדה שהמשיב מצוי מזה כשנה במעצר. על רקע כל האמור, נדרש לבחון היטב את החלופה. רק אם יש בה כדי לנטרל את המסוכנות כפי שתוארה באופן משמעותי, ניתן יהיה לקבל את עמדת הסנגוריה בנסיבות העניין.

7. כאמור, בחינת החלופה קשורה בקשר הדוק עם שיקול המסוכנות. הווה אומר - יש לבחון את החלופה על רקע המסוכנות הקונקרטית של המשיב. בבחינת החלופה עולה, וזהו הנימוק הרביעי, כי מדובר בחלופה רצינית, אשר ממזערת את מסוכנות המשיב ואת החשש כי יחזור לביצוע העבירות - מיקום הדירה בה ישהה המשיב הוא במושב, אשר מרוחק מזירת האירועים; למשיב מוצב גבול ברור על ידי פיקוח אלקטרוני; המשיב ישהה תחת פיקוחם של שישה מפקחים, אשר נמצאו כנורמטיביים וכמי שמבינים את הנדרש מהם בתפקיד הפיקוח; המשיב והמפקחים הערבים נדרשו להפקדות וערבויות כספיות גבוהות במיוחד, אשר מגיעות לקרוב ל - 2.5 מיליון ש"ח; נאסר על המשיב לעסוק במסחר עם סוחרים פלסטיניים; וכן הוצא כנגדו צו עיכוב יציאה מהארץ, תוך הפקדת דרכונו. אף המדינה לא הסתייגה מתנאי כזה או אחר של החלופה, אלא דבקה בגישה לפיה לאור מסוכנותו של המשיב, אין לשחררו לכל חלופה שהיא. כאמור, על רקע שיקולים אחרים - עוצמת הראיות, מבחן המעשה והעושה ושחרורם של חלק מהמעורבים האחרים בפרשה - לא ניתן לקבל גישה זו.

8. נימוק חמישי הוא המסגרת הדיונית. על בית המשפט בשבתו כערכאת ערר, לבחון היטב את החלטת הערכאה הדיונית שהורתה על השחרור ממעצר. ההחלטה שניתנה על ידי כב' השופט אבו טהה מאוזנת, מתייחסת להיבטים השונים העולים במקרה זה, לרבות שיקול המסוכנות. בהתחשב בכך, וכן בנימוקים כפי שפורטו לעיל, מסקנתי הסופית היא שלא נפלה טעות במסקנת בית המשפט המחוזי ולכן החלטתי לדחות את הערר.

מעצרו של המשיב ימשך עד תום ההליכים המשפטיים כנגדו במתכונת של מעצר בפיקוח אלקטרוני, בתנאים כפי שנקבעו בהחלטת בית המשפט המחוזי במ"ת 3758-03-15, החלטה מיום 22.2.2016.

כאמור - הערר נדחה.

ניתנה היום, כ' באדר א' התשע"ו (29.2.2016).

ש ו פ ט
